

Αθήνα, 02/04/2024
Αριθμ. Πρωτ.: 347812/15913/2024

Πληροφορίες: Κώστας Αντωνιάδης, Μαρία Αποστόλου,
Ευγενία Παπαδοπούλου, Αντωνίνα Παπαθανάσογλου
(τηλ: 2131306 613, -681, -667, -
804)
Τηλ. Γραμματείας Κύκλου Ποιότητας Ζωής: 2131306664, -693
E-mail: gl@synigoros.gr

Προς:

Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων
Υφυπουργό Αγροτικής Ανάπτυξης
κ. Σταύρο Κελέτη
[REDACTED]

Υπουργείο Περιβάλλοντος & Ενέργειας
Υφυπουργό Περιβάλλοντος και Ενέργειας
κ. Νικόλαο Ταγαρά
[REDACTED]

Υπουργείο Εσωτερικών
Ειδική Γραμματέα Ζώων Συντροφιάς
κ. Μαριάνθη Δημοπούλου
[REDACTED]

Περιφέρεια Αττικής
Περιφερειάρχη Αττικής
κ. Νικόλαο Χαρδαλιά
[REDACTED]

Δήμος Κρωπίας
Δήμαρχο Κρωπίας
κ. Δημήτριο Κιούση
[REDACTED]

Θέμα: Παρουσία μεγάλου αριθμού ιπποειδών στον Υμηττό

Αξιότιμοι κύριοι Υπουργοί,
Αξιότιμη κυρία Γραμματέα,
Αξιότιμε κύριε Περιφερειάρχη,
Αξιότιμε κύριε Δήμαρχε,

Ο Συνήγορος του Πολίτη, με αφορμή σειρά δημοσιευμάτων για την παρουσία ενενήντα (90) και πλέον ιπποειδών (άλογα) που δεν έχουν κηδεμόνα σε περιοχή του Υμηττού στο Δήμο Κρωπίας και λόγω της σοβαρότητας του θέματος που αφορά στην προστασία των ζώων, του αυξημένου ενδιαφέροντος της κοινής γνώμης και των συνεχών εκκλήσεων των εθελοντών που τα φροντίζουν προς κάθε αρμόδιο φορέα και τη διοίκηση για την αντιμετώπιση του προβλήματος, διενεργεί αυτεπάγγελτη έρευνα για το θέμα (κωδικός υπόθεσης 347812).

Στο πλαίσιο αυτό η Αρχή επικοινωνήσε με την Αστική Μη Κερδοσκοπική Εταιρεία (ΑΜΚΕ) Help Horses Ymittos, στην οποία, βάσει του υπ' αρ. πρωτ. 1310258/26-10-23 εγγράφου της Δ/σης Οικονομικών ΠΕ Κεντρικού Τομέα Αθηνών, ανατέθηκε «...η εφαρμογή χειρουργικών εννουχισμών και τοποθέτηση microchip σε τριάντα πέντε (35) μη δεσποζόμενους αρσενικούς ίππους που υφίστανται σε αγροτική περιοχή στους πρόποδες του όρους Υμηττού, χωρικής αρμοδιότητας Δήμου Κρωπίας...» προκειμένου να ενημερωθεί για το ιστορικό του θέματος. Σημειώνεται ότι η ως άνω Help Horses ΑΜΚΕ συστάθηκε από ομάδα εθελοντών τον περασμένο Σεπτέμβριο προκειμένου να υπάρξει οργανωμένη διαχείριση της κατάστασης που είχε δημιουργηθεί στην περιοχή.

Σύμφωνα με τα στοιχεία που μας απέστειλε η ως άνω ΑΜΚΕ Help Horses το πρόβλημα έχει ξεκινήσει από το 2021, ωστόσο το περασμένο καλοκαίρι εντοπίστηκε ο μεγάλος αριθμός ιπποειδών σε κτίρια παλαιού ορνιθοτροφείου στη θέση Ραψάνα, Δήμου Κρωπίας. Στη συνέχεια φέρεται να εντοπίστηκε και ο φερόμενος ιδιοκτήτης που είχε εξαρχής τα άλογα, ο οποίος και υπέδειξε την ύπαρξη άλλης περιοχής όπου μεγάλος αριθμός αλόγων κυκλοφορούσε ελεύθερα. Η κατάσταση των ζώων που διαβιούσαν σε κακές υγειονομικές συνθήκες, χωρίς την επίβλεψη από κάποιον κηδεμόνα, επέβαλε την άμεση λήψη μέτρων, καθώς ήταν υποσιτισμένα, αφυδατωμένα, ενώ ανάμεσά τους υπήρχαν θηλυκά που εγκυμονούσαν και έτσι ξεκίνησε η παροχή τροφής και νερού με τη συνδρομή και άλλων εθελοντών.

Από την υπηρεσιακή αλληλογραφία που έχει περιέλθει υπόψη της Αρχής προκύπτουν τα ακόλουθα:

- η Δ/ση Αγροτικής Οικονομίας & Κτηνιατρικής ΠΕ Αττικής είχε δεχθεί σχετική καταγγελία ήδη από το 2021 και διενήργησε αυτοψία σε μονοκατοικία στη θέση Ραψάνα του Δήμου Κρωπίας, όπου ήταν παρών ο φερόμενος ιδιοκτήτης, κ. [REDACTED] και σύμφωνα με το υπ' αρ. πρωτ. 322431/22-4-21 έγγραφο διαπιστώθηκε «... η παρουσία δέκα αλόγων διαφόρων ηλικιών, τα οποία ήταν ελεύθερα ... στις εγκαταστάσεις εγκαταλειμμένου κτηνοτροφείου ανευρέθησαν επιπλέον περίπου 10 άλογα ... δεν υπάρχει περιφραγή με αποτέλεσμα τα άλογα να εξέρχονται ελεύθερα από τις εγκαταστάσεις ... σύμφωνα με προφορική δήλωση του κου [REDACTED] τα άλογα είναι περίπου 65, διαβιούν ελεύθερα στην περιοχή και αναπαράγονται ανεξέλεγκτα ... διαπιστώθηκε η παρουσία περίπου 17 προβάτων ... 30 σκύλων .., δεν διαπιστώθηκε πουθενά η ύπαρξη ζωοτροφών ... ο κος [REDACTED] δήλωσε ότι τα ανωτέρω ζώα ανήκουν στον ίδιο εκτός από τα σκυλιά που είναι αδέσποτα... δεν υπήρχε κανένα έγγραφο που να υποδεικνύει την ιδιοκτησία των ζώων ... τα ζώα ήταν σε καλή θρεπτική κατάσταση ... οι συνθήκες ευζωίας κρίθηκαν επαρκείς, εφόσον αυτά διαβιούν ελεύθερα χωρίς κανένα περιορισμό... δεν υπήρχαν κατάλληλες εγκαταστάσεις για την παραμονή των ζώων ...». Το ανωτέρω έγγραφο είχε

διαβιβασθεί στην Εισαγγελία Πρωτοδικών Αθηνών, στο Δήμο Κρωπίας και στο Α.Τ. Κρωπίου για τις – κατ' αρμοδιότητα – ενέργειές τους.

- Από τα έγγραφα που έχουν περιέλθει στην Αρχή δεν έχουμε γνώση των τυχόν ενεργειών των υπηρεσιών για το θέμα από τον Απρίλιο του 2021 που διενεργήθηκε η ανωτέρω αυτοψία έως τις αρχές του 2023.
- Τον Απρίλιο του 2023 συντάχθηκε το υπ' αρ. πρωτ. 439245/10-4-23 πρακτικό της Τριμελούς Επιτροπής Παρακολούθησης της διαχείρισης ανεπιτήρητων δεσποζόμενων ζώων της Περιφέρειας Αττικής, από το οποίο προκύπτει ότι ο Δήμος Κρωπίας είχε αποστείλει το υπ' αρ. πρωτ. 3762/6-3-23 έγγραφο για την ύπαρξη ογδόντα τριών (83) ανεπιτήρητων ιπποειδών. Η Επιτροπή πραγματοποίησε αυτοψία και διαπίστωσε ότι τα άλογα βρίσκονταν σε αγροτική έκταση, όπου υπάρχουν εγκαταλελειμμένα κτίρια της πρώην κτηνοτροφικής εταιρείας ΒΟΚΤΑΣ. Ο κος ████████ δήλωσε ότι τα ζώα δεν είναι δικά του και ότι εμφανίστηκαν 4 άλογα πριν τρία χρόνια και άρχισαν να αναπαράγονται ανεξέλεγκτα και προσπάθησε να περιορίσει την ανεξέλεγκτη αναπαραγωγή τους με τη βοήθεια του ████████ ████████ αλλά η «χημική στείρωση» που εφάρμοσαν δεν απέδωσε. Από την πλευρά του Δήμου Κρωπίας αναφέρθηκε ότι θα διερευνούσε τη δυνατότητα περιφράξης του χώρου των εγκαταλελειμμένων κτιρίων, με σκοπό τη διαχείρισή τους και τη διακοπή της ανεξέλεγκτης αναπαραγωγής τους. Η Επιτροπή, αν και έκρινε ότι η Περιφέρεια θα πρέπει να είναι αρωγός του Δήμου Κρωπίας στο σχέδιό του για περιορισμό των αλόγων σε περιφραγμένη έκταση, ωστόσο αποφάνθηκε ότι αφού τα άλογα δεν είναι διαχειρίσιμα και δεσποζόμενα δεν emπίπτουν άμεσα στην αρμοδιότητα της Περιφέρειας Αττικής για τη διαχείρισή τους σύμφωνα με τις διατάξεις της ΥΑ 726/107837/20-4-22. Επικαλούμενη δε, το άρθ. 4 του Κανονισμού (ΕΕ) 2016/429, η Επιτροπή ανέφερε ότι τα μη δεσποζόμενα ζώα ορίζονται ως άγρια ζώα και άρα η διαχείρισή τους δεν emπίπτει στις διατάξεις της ανωτέρω ΥΑ.
- Στα υπ' αρ. πρωτ. 1074593/8-9-23, 1476744/30-11-23 & 1542532/13-12-23 έγγραφα της Δ/σης Αγροτικής & Κτηνιατρικής Πολιτικής της Περιφέρειας Αττικής προς την ΑΜΚΕ Help Horses, σε συνέχεια σχετικών αιτημάτων της τελευταίας αναφέρεται, μεταξύ άλλων, ότι τα συγκεκριμένα άλογα είναι αδέσποτα (μη δεσποζόμενα) ιπποειδή και σύμφωνα με το σημείο 8, του άρθ. 4 του Κανονισμού, (ΕΕ) 2016/429 ορίζονται ως άγρια ζώα. Στο αίτημα για οικονομική συνδρομή της Περιφέρειας Αττικής στις μηνιαίες δαπάνες στέγασης/σίτισης/διαχείρισης των ιπποειδών ζητήθηκε από την Help Horses ΑΜΚΕ η υποβολή πλήρους οικονομοτεχνικής πρότασης που θα περιλαμβάνει το Σχέδιο Δράσης που πρόκειται να εφαρμοσθεί, ενώ για τους εννοχισμούς των αρσενικών αλόγων η Περιφέρεια εξέφρασε τη βούλησή της για οικονομική συνδρομή στο πλαίσιο υποβολής σχετικής πρότασης για το θέμα. Σύμφωνα με την Help Horses ΑΜΚΕ έχει κατατεθεί η ως άνω οικονομοτεχνική πρόταση. Επίσης σε αίτημα της Help Horses ΑΜΚΕ για μεταφορά των ζώων σε περιφραγμένο χώρο φιλοξενίας που έχει βρεθεί για το σκοπό αυτό, η Περιφέρεια Αττικής αναφέρει ότι ενδεχομένως να απαιτείται άδεια εγκατάστασης ενσταυλισμού, σύμφωνα με τον Ν. 4056/2012, χορηγούμενη από την αρμόδια Διεύθυνση Αγροτικής Οικονομίας & Κτηνιατρικής. Αναφορικά με τη δυνατότητα υιοθεσίας των αλόγων, σημειώνεται στα έγγραφα ότι δεν υπάρχει νομοθετικό

πλαίσιο για τις υιοθεσίες ιπποειδών, αλλά δεν υπάρχει και κάποια κτηνιατρική διάταξη που τις απαγορεύει.

- Επισημαίνεται ότι με το υπ' αρ. πρωτ. 1310258/26-10-23 έγγραφο της Δ/σης Οικονομικών ΠΕ Κεντρικού Τομέα Αθηνών, ανατέθηκε στην Help Horses «...η εφαρμογή χειρουργικών εννουχισμών και τοποθέτηση microchip σε τριάντα πέντε (35) μη δεσποζόμενους αρσενικούς ίππους που υφίστανται σε αγροτική περιοχή στους πρόποδες του όρους Υμηττού, χωρικής αρμοδιότητας Δήμου Κρωπίας...», συνολικού ποσού 23,000,02 ευρώ που θα διατεθεί από την Περιφέρεια Αττικής.

Στις 21.02.24 Κλιμάκιο της Ανεξάρτητης Αρχής, αποτελούμενο από τη Βοηθό Συνήγορο Δάφνη Φιλιππάκη και τους Ειδικούς Επιστήμονες Κων/νο Αντωνιάδη, Μαρία Αποστόλου, Ευγενία Παπαδοπούλου και Αντωνίνα Παπαθανάσογλου, μετέβησαν στις υπώρειες Υμηττού στο Δήμο Κρωπίας, στη θέση «Ανω Ντούσι», όπου συναντήθηκαν με την κα Μαρία Μαρώλια, ως εκπροσώπου της εθελοντικής οργάνωσης Help Horses και την κα Έφη Γρηγοριάδου, Προέδρου του Εξωραϊστικού Συλλόγου Πευκώνα Κορωπίου. Το σημείο στο οποίο έβοσκαν τα ιπποειδή ήταν απεριφρακτο και σε επαφή με το δάσος. Κατά την αυτοψία διαπιστώθηκε η ύπαρξη 29 ιπποειδών, μεταξύ των οποίων ένα νεογέννητο άλογο και 7 εγκυμονούσες φοράδες. Η κατάσταση σίτισης των αλόγων φαινόταν καλή (υπήρχε σανό σε διάφορα σημεία του οικοπέδου), ενώ έξωθεν της οικίας που βρισκόταν δίπλα στην εν λόγω έκταση είχαν τοποθετηθεί πλαστικά βαρέλια γεμάτα με νερό. Καθ' όλη τη διάρκεια της παραμονής μας εκεί, τα άλογα ήταν εξαιρετικά φιλικά και αποζητούσαν την ανθρώπινη επαφή. Οι κυρίες μας ενημέρωσαν ότι το σύνολο των αλόγων είναι περί τα εκατό (100), μεταξύ των οποίων στην παρούσα περίοδο εικοσιπέντε πέντε (25) έγκυες φοράδες και καταφεύγουν σε διάφορα σημεία στις υπώρειες του Υμηττού, στα διοικητικά όρια του Δήμου Κρωπίας. Επισημάνθηκε μετ' επιτάσεως ότι είναι πλέον συχνές οι εμφανίσεις των κοπαδιών στις δημοτικές οδούς στα όρια του οικιστικού ιστού. Η εθελοντική οργάνωση Help Horses έχει ενοικιάσει, σε άλλο σημείο, μια έκταση 9 στρεμμάτων προκειμένου να κατασκευάσει υποδομές κατάλληλες για τη φιλοξενία των ζώων, ιδίως εκείνων που απαιτείτο να στερωθούν ή να νοσηλευτούν ή να απομακρυνθούν από τα λοιπά άλογα για ένα διάστημα. Εκεί βρίσκεται ένας σημαντικός αριθμός ζώων. Εντούτοις, επειδή δε διαθέτει τα κατάλληλα κονδύλια, δεν είναι δυνατή η κατασκευή των απαιτούμενων υποδομών. Στη συνέχεια μεταβήκαμε σε άλλο σημείο του Δήμου Κρωπίας, όπου σε στάβλους που έχουν παραχωρηθεί στην εθελοντική οργάνωση φιλοξενούνταν περί τα 5 άλογα, μεταξύ των οποίων και μια μητέρα με το νεογέννητο πουλάρι της. Εντός της υποδομής αυτής υπήρχε και αποθήκη όπου συγκεντρώνεται η τροφή που διανέμεται στα ζώα. Η κ. Μαρώλια μας ενημέρωσε ότι υπάρχουν πολλά ακόμα άλογα που βρίσκονται και σε άλλα σημεία της περιοχής και γίνεται προσπάθεια σίτισής τους και ότι όλα αυτά τα ζώα αφέθηκαν εις γνώση του ιδιοκτήτη τους να πολλαπλασιαστούν ανεξέλεγκτα.

Αναφορικά με το εξεταζόμενο ζήτημα έχουν εκδοθεί οι ακόλουθοι Κανονισμοί της Ευρωπαϊκής Ένωσης:

- [Κανονισμός \(ΕΕ\) 2016/429](#)) σχετικά με τις μεταδοτικές νόσους των ζώων και για την τροποποίηση και την κατάργηση ορισμένων πράξεων στον τομέα της υγείας των ζώων («νόμος για την υγεία των ζώων»).
- Κατ' εξουσιοδότηση Κανονισμός [\(ΕΕ\) 2019/2035](#) για τη συμπλήρωση του Κανονισμού (ΕΕ) 2016/429, σχετικά με τους κανόνες που διέπουν τις εγκαταστάσεις στις οποίες διατηρούνται χερσαία ζώα και τα εκκολαπτήρια, καθώς και την ιχνηλασιμότητα ορισμένων δεσποζόμενων χερσαίων ζώων και αυγών για επώαση.
- Εκτελεστικός Κανονισμός [\(ΕΕ\) 2021/963](#) για τη θέσπιση κανόνων εφαρμογής των κανονισμών (ΕΕ) 2016/429, (ΕΕ) 2016/1012 και (ΕΕ) 2019/6 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου όσον αφορά την ταυτοποίηση και την καταχώριση των ιπποειδών και τη θέσπιση υποδειγμάτων εγγράφων ταυτοποίησης για τα εν λόγω ζώα.

Στο σημείο αυτό επισημαίνεται ότι οι Κανονισμοί συνιστούν δεσμευτικές νομοθετικές πράξεις. Πρέπει να εφαρμόζονται στο σύνολό τους σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι Κανονισμοί (άρθρο 288 παρ. 2 ΣΛΕΕ¹) έχουν ως αποδέκτες όλα τα κράτη μέλη, τα φυσικά και νομικά πρόσωπα της. Έχουν ισχύ γενική και άμεση δεσμευτικότητα, δηλαδή δεν απαιτείται να ενσωματωθούν στο εθνικό δίκαιο. Ως εκ τούτου, από την ημερομηνία έναρξης ισχύος τους, οι Κανονισμοί αυτοδίκαια καθίστανται μέρος της έννομης τάξης του κάθε κράτους μέλους και δεσμεύουν τις εθνικές αρχές και τα εθνικά δικαστήρια.

Ειδικότερα, στο προοίμιο του **Κανονισμού 2016/429** (περ. 19) αναφέρεται, μεταξύ άλλων ότι, «για τους σκοπούς του παρόντος κανονισμού, ο όρος *άγρια ζώα* *άγρια ζώα*, καλύπτει όλα τα ζώα που δεν εκτρέφονται από τον άνθρωπο, συμπεριλαμβανομένων των αδεσπότην ζώων και των ζώων που έχουν επιστρέψει σε άγρια κατάσταση, ακόμα και αν ανήκουν σε είδη που είναι κανονικά εξημερωμένα». Εν συνεχεία, στο άρθρο 4 αρ. 5 (Ορισμοί) του ίδιου Κανονισμού **ορίζονται ως «δεσποζόμενα ζώα: αυτά που εκτρέφονται από τον άνθρωπο», ενώ στον αρ. 8 ορίζονται ως «άγρια ζώα: τα μη δεσποζόμενα ζώα».**

Εν συνεχεία, στον **Κανονισμό 2019/2035** (προοίμιο περ. 4) αναφέρεται ότι: «Οι συμπληρωματικοί κανόνες που θεσπίζονται στον παρόντα κανονισμό θα πρέπει να εφαρμόζονται σε όλα τα δεσποζόμενα ζώα, ωστόσο υπάρχουν ορισμένοι πληθυσμοί ίππων που διατηρούνται σε άγρια ή ημιελεύθερη κατάσταση σε καθορισμένες περιοχές της Ένωσης και οι οποίοι δεν εξαρτώνται αποκλειστικά από τον ανθρώπινο έλεγχο για την επιβίωση και την αναπαραγωγή τους και, ως εκ τούτου, οι απαιτήσεις ιχνηλασιμότητας που θεσπίζονται στον παρόντα κανονισμό δεν μπορούν να εφαρμοστούν πλήρως στα συγκεκριμένα ζώα. Συνεπώς, στον παρόντα κανονισμό θα πρέπει να διασαφηνιστεί ότι, μολονότι οι κανόνες υγείας των ζώων που θεσπίζονται στο πλαίσιο του κανονισμού (ΕΕ) 2016/429 εφαρμόζονται εν γένει σε αυτά τα ζώα των ειδών κατοικίδιων ιπποειδών, απαιτούνται ορισμένες ειδικές παρεκκλίσεις διότι δεν είναι δυνατόν οι απαιτήσεις ταυτοποίησης των δεσποζόμενων χερσαίων ζώων να εφαρμοστούν σε ίππους που ζουν εκτός ανθρώπινου ελέγχου». Επίσης, στο άρθρο 60 του ίδιου Κανονισμού ορίζεται ότι: «τα κράτη μέλη γνωστοποιούν στην Επιτροπή τους πληθυσμούς των ιπποειδών και τις περιοχές στις

¹ Άρθρο 288 παρ. 2 ΣΛΕΕ «Ο κανονισμός έχει γενική ισχύ. Είναι δεσμευτικός ως προς όλα τα μέρη του και ισχύει άμεσα σε κάθε κράτος μέλος».

οποίες τα εν λόγω ζώα ζουν σε ημιελεύθερες συνθήκες». Δηλαδή σε αυτές τις περιπτώσεις τα κράτη μέλη πρέπει να παρέχουν πληροφορίες σχετικά με τους πληθυσμούς των ιπποειδών και τις θέσεις που αυτά διαβιούν.

Τέλος, στο άρθρο 2 (Ορισμοί) παρ. 1 του **Κανονισμού 2021/963** ως **ιπποειδές ορίζεται: «το δεσποζόμενο ζώο που ανήκει στα είδη του γένους Equus**». Περαιτέρω, στο άρθρο 31 (Ιπποειδή που διατηρούνται σε ημιελεύθερες συνθήκες) του ίδιου Κανονισμού θεσπίζονται παρεκκλίσεις στην ταυτοποίηση και καταχώριση των δεσποζόμενων ιπποειδών, όταν αυτά ζουν σε ημιελεύθερες συνθήκες. Ειδικότερα προβλέπονται τα ακόλουθα: «Επιπλέον των απαιτήσεων που ορίζονται στο άρθρο 60 του κατ' εξουσιοδότηση κανονισμού (ΕΕ) 2019/2035 όσον αφορά τις παρεκκλίσεις για την ταυτοποίηση δεσποζόμενων ιπποειδών που ζουν σε ημιελεύθερες συνθήκες, οι πληροφορίες που πρέπει να παρέχονται από τα κράτη μέλη σχετικά με τους πληθυσμούς ιπποειδών και τις περιοχές όπου τα εν λόγω ζώα διατηρούνται σε ημιελεύθερες συνθήκες επικαιροποιούνται και συνοδεύονται από γεωγραφικά στοιχεία της περιοχής της εγκατάστασης στην οποία διατηρούνται τα εν λόγω ιπποειδή».

Συνεπώς, από το συνδυασμό των ανωτέρω διατάξεων προκύπτει, καταρχήν, ότι τα ιπποειδή θεωρούνται ως δεσποζόμενα ζώα και μόνο κατ' εξαίρεση μπορούν να θεωρηθούν άγρια ή σε ημιελεύθερη κατάσταση. Η εξαίρεση αυτή θεσπίστηκε λόγω της ύπαρξης ορισμένων συγκεκριμένων πληθυσμών ιπποειδών σε άγρια ή ημιελεύθερη κατάσταση σε καθορισμένες περιοχές της Ευρώπης. Επίσης, ως δεσποζόμενα ζώα θεωρούνται όσα εκτρέφονται από τον άνθρωπο και εξαρτώνται αποκλειστικά από τον ανθρώπινο έλεγχο για την επιβίωσή τους.

Αναφορικά με το συγκεκριμένο ζήτημα έχουν εκδοθεί οι ακόλουθες Υπουργικές Αποφάσεις στο εθνικό δίκαιο:

Με βάση τους τρεις ανωτέρω Κανονισμούς (σημείο εκκίνησης αυτών αποτελεί ο Κανονισμός 2016/249), εκδόθηκε η **ΥΑ υπ' αριθμ. 726/107637/2022** «Καθορισμός συμπληρωματικών μέτρων εφαρμογής του Κανονισμού (ΕΕ) 2016/429 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 9ης Μαρτίου 2016 (L 84), του κατ' εξουσιοδότηση Κανονισμού (ΕΕ) 2019/2035 της Επιτροπής της 28ης Ιουνίου 2019 (L 314) και του εκτελεστικού Κανονισμού (ΕΕ) 2021/963 της Επιτροπής της 10ης Ιουνίου 2021 (L 213), όσον αφορά τη δημιουργία συστήματος για την ταυτοποίηση και την ιχνηλάτηση των δεσποζόμενων ιπποειδών».

Η ΥΑ 726/107637/2022, τροποποιήθηκε με την **ΥΑ 1388/324739/2023**. Συγκεκριμένα, στο **άρθρο 2** δίνεται ο ορισμός του ανεπιτήρητου δεσποζόμενου ζώου: «το ιπποειδές για το οποίο τεκμηριώνεται η ύπαρξη υπεύθυνου επιχείρησης αυτού, σύμφωνα με την περ. 3 του άρθρου 2 του εκτελεστικού Κανονισμού (ΕΕ) 2021/963 και το οποίο εντοπίζεται άνευ επιτήρησης εκτός της εγκατάστασης συνήθους ή προσωρινής διαμονής του. Η τεκμηρίωση της ύπαρξης του υπεύθυνου επιχείρησης του εν λόγω ιπποειδούς προκύπτει από τις καταχωρίσεις της ηλεκτρονικής βάσης δεδομένων του άρθρου 4. Αν δεν υφίστανται οι ανωτέρω καταχωρίσεις, η τεκμηρίωση προκύπτει από σχετική υπεύθυνη δήλωση του προσώπου που φέρεται ως υπεύθυνος επιχείρησης του εν λόγω ιπποειδούς. Ιπποειδή για τα οποία δεν υφίσταται η προαναφερθείσα τεκμηρίωση, δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 15». Επισημαίνεται ότι η προϊσχύουσα διάταξη της ΥΑ 726/107637/2022, όριζε,

στο άρθρο 2 αυτής, ως ανεπιτήρητα δεσποζόμενα ιπποειδή, απλώς, αυτά τα οποία εντοπίζονται άνευ επιτήρησης εκτός εγκατάστασης.

Περαιτέρω, στο άρθρο 15 της ΥΑ 1388/324739/2023 προβλέπεται η διαδικασία της Διαχείρισης ανεπιτήρητων δεσποζόμενων ιπποειδών. Είναι, λοιπόν αναγκαίο να συγκροτηθεί τριμελής επιτροπή σε κάθε Περιφέρεια, ως αρμόδια για την παρακολούθηση και τη διαχείριση των ανεπιτήρητων ιπποειδών. **Οι Περιφέρειες, με τη συνδρομή των Δήμων, υποχρεούνται να μεριμονούν για τη περισυλλογή, μεταφορά, φύλαξη, διατροφή και διατήρηση των ανεπιτήρητων ιπποειδών.** Ως εκ τούτου, πρέπει να ιδρύουν εγκαταστάσεις φύλαξης. Επίσης, με απόφαση του Περιφερειάρχη συγκροτούνται συνεργεία περισυλλογής. Εάν μετά την περισυλλογή τους δεν αναζητηθούν από πιθανούς ιδιοκτήτες, εντός 10 ημερών, τότε περιέχονται στην ιδιοκτησία της Περιφέρειας. Στα ιπποειδή που πλέον έχουν περιέλθει στην Περιφέρεια και δεν φέρουν σήμανση εμφυτεύονται πομποδέκτες.

Κατά συνέπεια, από την τροποποίηση του άρθρου 2, όπως αυτό ισχύει με την ΥΑ 1388/324739/2023, προκύπτει ότι τα ιπποειδή προκειμένου να ταυτοποιηθούν και να προστατευτούν πρέπει ήδη να έχουν καταχωρηθεί σε βάση δεδομένων ή να έχει κάνει υπεύθυνη δήλωση ο ιδιοκτήτης τους.

Κατά την άποψη του Συνηγόρου του Πολίτη, η διάταξη του άρθρου 2 της ΥΑ 1388/324739/2023, με την οποία δίνεται ο ορισμός του **ανεπιτήρητου δεσποζόμενου ζώου, έρχεται σε αντίθεση με τους Κανονισμούς της Ευρωπαϊκής Ένωσης**, καθώς τα επιπλέον κριτήρια που θεσπίζει (τεκμηρίωση ιδιοκτήτη με καταχώρηση στην ηλεκτρονική βάση ή με υπεύθυνη δήλωση) δεν συνάδουν με τις προβλέψεις τους, όπως αναφέρθηκαν ανωτέρω. Σε κάθε περίπτωση, όμως, τα συγκεκριμένα ιπποειδή δεν είναι δυνατό να θεωρηθούν άγρια ή ημιελεύθερα ζώα, όπως υποστηρίζει στα έγγραφα της η Περιφέρεια Αττικής, καθώς ως άγρια ή ημιελεύθερα μπορούν να λογίζονται τα είδη που έχουν τη δυνατότητα να προσαρμόζονται στο φυσικό περιβάλλον τους (ενδιαίτημα) και δεν εξαρτάται η επιβίωσή τους από την ανθρώπινη συνδρομή. Εξάλλου, κατά το γράμμα του Κανονισμού 2019/2035, ως άγρια ή ημιελεύθερα θεωρούνται τα ιπποειδή που ήδη διαβιούν μόνο σε καθορισμένες περιοχές εντός της ΕΕ. Σε αυτές τις περιπτώσεις εντάσσονται, για παράδειγμα, τα προστατευόμενα άλογα της Σκύρου, τα ελεύθερα άλογα του Πεταλά κλπ.

Επιπρόσθετα, στα έγγραφα που διαθέτει η Ανεξάρτητη Αρχή περιγράφεται η επί σειρά ετών άσχημη κατάσταση πολλών αλόγων, η μη ύπαρξη κατάλληλου χώρου φιλοξενίας τους, η ελλιπής σίτισή τους, η ανεξέλεγκτη αναπαραγωγή τους κλπ. Από όλα τα προηγούμενα προκύπτει η **κακοποίησή τους, σύμφωνα με τις διατάξεις περί προστασίας των ζώων (άρθρο 24 του ν. 4830/21)**. Επισημαίνεται ότι οι διατάξεις περί κακοποίησης ζώων του εν λόγω νόμου αφορά όλα τα ζώα (συντροφιάς, παραγωγικά, άγρια κλπ) και όχι μόνο τα ζώα συντροφιάς.

Πέραν των ανωτέρω, στο υπ' αρ. πρωτ. 322431/22-4-21 έγγραφο της ΔΑΟΚ της Περιφέρειας Αν. Αττικής αναφέρεται ότι, κατά την διενεργηθείσα αυτοψία στις 08.04.2021, τα άλογα είναι στο σύνολό τους περίπου 65 και ότι ο κ. ██████████ δήλωσε προφορικά ότι του ανήκουν. Αντίθετα, στο μεταγενέστερο υπ' αρ. 439245/10.04.2023 Πρακτικό της Επιτροπής Παρακολούθησης της διαχείρισης ανεπιτήρητων δεσποζόμενων ιπποειδών της Περιφέρειας Αττικής, αναφέρεται ότι ο κ. ██████████ υποστήριξε ότι εμφανίστηκαν ένα αρσενικό και τρία θηλυκά άλογα, που άρχισαν να αναπαράγονται ανεξέλεγκτα, ενώ ο

ίδιος αρνήθηκε ότι τα άλογα (πλέον περίπου 80) είναι δικά του. Με βάση τα ανωτέρω, θα θέλαμε να επισημάνουμε ότι όλες οι εμπλεκόμενες υπηρεσίες τελούσαν σε γνώση του προβλήματος ήδη από τον Απρίλιο του 2021, ενώ αυτό επιδεινώθηκε τον Απρίλιο του 2023 και εξακολουθεί να επιδεινώνεται διαρκώς μέχρι σήμερα, χωρίς να έχει σημειωθεί πρόοδος για την επίτευξη οριστικής αντιμετώπισης του. Αντίθετα, τα ζώα πολλαπλασιάστηκαν και επίκειται άμεσα η περαιτέρω αύξησή τους, λόγω των 25 εγκυμονούντων φοράδων.

Συνοψίζοντας, θα θέλαμε να τονίσουμε τα κάτωθι:

1. Τα ιπποειδή, σύμφωνα με τον Κανονισμό 2021/963, θεωρούνται ως δεσποζόμενα ζώα και μόνο κατ' εξαίρεση μπορούν να θεωρηθούν άγρια ή σε ημιελεύθερη κατάσταση.
2. Τα συγκεκριμένα άλογα χαρακτηρίστηκαν ως άγρια ή ημιελεύθερα ζώα, ενώ δεν είναι προσαρμοσμένα στο φυσικό περιβάλλον στο οποίο διαβιούν, σιτίζονται από εθελοντές και είναι απόλυτα εξαρτώμενα και εξοικειωμένα με τον άνθρωπο. Σε κάθε περίπτωση, είναι προφανές ότι η επιβίωσή τους εξαρτάται απολύτως από την ανθρώπινη συνδρομή.
3. Τα ζητήματα ασφάλειας τα οποία δύνανται να προκύψουν και έχουν αρχίσει ήδη να απασχολούν την τοπική κοινωνία, αφορούν τόσο την πρόκληση ατυχημάτων λόγω της διαμονής τους σε κατοικημένες περιοχές, όσο και ζητήματα δημόσιας υγείας, λόγω της πιθανότητας μετάδοσης ζωνόσων αν δεν ληφθεί μέριμνα για τη συστηματική φροντίδα τους.
4. Ο Κανονισμός 2016/429 αφορά στην προστασία των ζώων από τις μεταδοτικές νόσους και γενικότερα θέτει κανόνες για την υγεία αυτών. Σε αυτόν τον Κανονισμό, εξάλλου, περιλαμβάνονται όλα τα αδέσποτα ζώα και τα ζώα που πιθανά έχουν επιστρέψει σε άγρια κατάσταση. Όπως προαναφέρθηκε οι Κανονισμοί πρέπει να εφαρμόζονται άμεσα από τα κράτη – μέλη της ΕΕ και ως εκ τούτου η ελληνική πολιτεία είναι υποχρεωμένη να μεριμνήσει για την υγεία των συγκεκριμένων ιπποειδών και την ασφάλεια των πολιτών από τη πιθανή μετάδοση ασθενειών.
5. Προτεραιότητα πρέπει να αποτελέσει και η διατήρηση της οικολογικής ισορροπίας του δασικού περιβάλλοντος, καθώς η ανεξέλεγκτη αύξηση του είδους θα έχει δυσμενείς συνέπειες τόσο για τα είδη της χλωρίδας, όσο και για τα είδη της πανίδας.

Δεδομένης της διαπιστωμένης και από τις αρμόδιες υπηρεσίες ανεξέλεγκτης παρουσίας και του διαρκούς πολλαπλασιασμού των αλόγων στην περιοχή, τις αυξημένες ανάγκες για σίτιση και ιατρική περίθαλψη, τους κινδύνους που ενέχει η παρουσία τόσο μεγάλου αριθμού ιπποειδών κοντά σε αστικές περιοχές και δρόμους, η Αρχή εκτιμά ότι όλες οι εμπλεκόμενες υπηρεσίες οφείλουν να συντονιστούν και να αναλάβουν την ευθύνη και συγκεκριμένες πρωτοβουλίες για τη διαχείριση του προβλήματος. Ειδικότερα θα πρέπει να ταυτοποιηθούν άμεσα τα συγκεκριμένα ιπποειδή βάσει των προαναφερόμενων ΥΑ, προκειμένου να διευκρινισθεί αν πρόκειται για άγρια ή ημιελεύθερα ή δεσποζόμενα ζώα τα οποία εγκαταλείφθηκαν. Η ταυτοποίηση και ο χαρακτηρισμός τους θα καθορίσει και την καθ' ύλην αρμόδια υπηρεσία.

Σημειώνεται ότι κατά την αυτοψία που διενήργησε η Αρχή διαπιστώθηκε ότι τα ζώα είναι φιλικά και εξοικειωμένα με τον άνθρωπο και απολύτως εξαρτημένα από την ανθρώπινη παρέμβαση για την κάλυψη βασικών αναγκών τους (σίτιση, στέγαση, ιατροφαρμακευτική περίθαλψη), γεγονός που, κατά την άποψη της Αρχής, τα καθιστά δεσποζόμενα. Επισημαίνεται δε, και σύμφωνα με την ως άνω υπηρεσιακή αλληλογραφία, κατά τη διενέργεια αυτοψίας από την Περιφέρεια Αττικής το 2021 τα εν λόγω ζώα χαρακτηρίστηκαν ως δεσποζόμενα και στη συνέχεια το 2023 τα ζώα χαρακτηρίστηκαν ως άγρια. Ωστόσο, αν και προκύπτει με σαφήνεια ότι από το 2021 έως το 2023 τα ζώα αντιμετωπίζονταν ως δεσποζόμενα, οι υπηρεσίες της Περιφέρειας Αττικής δεν προέβησαν στη λήψη μέτρων και στην ανάληψη πρωτοβουλιών για τη διαχείριση του θέματος. Στο σημείο αυτό η Περιφέρεια παρακαλείται να απαντήσει το συντομότερο δυνατό στην οικονομικοτεχνική πρόταση που υποβλήθηκε από την AMKE Help Horses κατόπιν του υπ' αριθμ. πρωτ.: 1476744/30.11.23 εγγράφου της ΔΑΟΚ Περιφέρειας Αττικής.

Λαμβάνοντας υπόψη τα ανωτέρω, η Αρχή καλεί όλες τις υπηρεσίες όπως προβούν σε άμεσες ενέργειες για την ταυτοποίηση και χαρακτηρισμό των ιπποειδών και την εφαρμογή της ανάλογης κείμενης νομοθεσίας περί προστασίας των ζώων. Σε κάθε περίπτωση, όλα τα ανωτέρω ζητήματα πρέπει να εξεταστούν υπό το πρίσμα της προστασίας των ιπποειδών, της διασφάλισης της οικολογικής ισορροπίας, της προστασίας των δασικών/ αναδασωτέων εκτάσεων και της ασφάλειας των κατοίκων των περιοχών. Η Ανεξάρτητη Αρχή επισημαίνει ότι η ανάληψη όλων των αναγκαίων πρωτοβουλιών, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων των υπηρεσιών σας, θα πρέπει να οδηγήσει στην άμεση, συνολική και λυσιτελή αντιμετώπιση του προβλήματος χωρίς περαιτέρω χρονικές καθυστερήσεις λόγω της επιδείνωσης του προβλήματος.

Ευχαριστούμε εκ των προτέρων για τη συνεργασία και παραμένουμε στη διάθεσή σας, για οιαδήποτε σχετική πληροφορία ή διευκρίνιση.

Με τιμή

Ανδρέας Ποττάκης
Συνήγορος του Πολίτη

Κοινοποίηση:

Help Horses AMKE
helphorsesymittos@gmail.com